

AHG – Anhwyllder Herfeiddiol Gwrthwynebol
ODD – Oppositional Defiant Disorder.

Cyflwyniad-

Dangosair poster hyn gwybodaeth ar AHG, sef Anhwyllder Herfeiddiol Gwrthwynebol. Byddaf yn cyfeirio at AHG fel ODD trwy gydol y poster yma, gan fod hyn yw'r term sydd yn fwy cyfarwydd. Penderfynais dewis ODD gan fod dim llawer o sylw ar y topig ac cymrais diddordeb yn gwybod yr arwyddion ac manylion o amgylch yr anhwylder. Felly, yn y poster byddaf yn trafod beth darganfodais am ODD, o rhan sut mae diagnosis yn digwydd a sut i sy;weddoli yr arwyddion, beth yn union yw ODD. Hefyd, bydd ystadegau ar ODD yn cael ei trafod o rhan pwy sydd yn fwy tebygol o cael yr anhwylder. Yn olaf bydd rhwystrau o ddelio gyda ODD fel plentyn ifanc yn cael ei trafod yn fyr.

Diagnosis-

- Yn ôl Mayo Clinic, (1998) er mwyn gwneud diagnosis o ODD, mae angen i weithwyr iechyd meddwl proffesiynol wneud arholiad seicolegol manwl. Er mwyn dechrau y proses o diagnosis, mae rhaid allu weld patrwm cyson a parhaus o ddieter, anniddigrwydd, dadlau ac herfeiddiad tuag at rhieni ac ffugurau awdurdod eraill.
- Darganfododd Turgay, A. (2009) fod ODD yn fwyaf cyffredin yn bechgyn ifanc. Hefyd, mae symptomau ODD, yn fywyaf sefydlog o'r oedran 5 i 10 ac yn gwaethygu ar ôl hyn.
 - Dywed 'Home Start', (2019) fod ymyrraeth gynnar yn bwysig oherwydd mae'n ehangu datblygiad plentyn wrth hefyd osgoi waethygu sefyllfa trwy addasu i patrwm ei ODD yn gyntach a phosib.
Fodd bynnag, gall ODD cael ei ddilyn gyda broblem iechyd meddwl ychwanegol. (S.Sutton. Hamilton, 2008)
- Yn ol fideo gan 'Smarter Parenting', (2017) mae'n cael ei dweud fod ODD yn dechrau o diffyg cysondeb yn ystod ymarfer magu plant. Yn ogystal, mae problemau tuag at ffigurau awdurdod eraill ac sgiliau cymdeithasol gwael yn ddilyn.
- Mae'n bwysig wrth sylweddoli patrwm o hyn dros amser fod ei cael ei gwynebu yn positif er mwyn allu cefnogi yn cynnar yn bywyd. Bydd angen fod yn amyneddgar. Bydd angen llawer o amser a rheolaeth ymddygiad i cael ODD o dan reolaeth.(Cleveland Clinic, 2023).

Ystadegau-

Mae ODD yn fwyaf cyffredin yn bechgyn, ac yn ymddangos yn 2% i 16% o plant ac pobl ifanc. Mae oleiaf 40% o plant gyda ADHD , hefyd yn cael ODD. (LancUK, 2016). Mae wedi cael ei profi yn arbrawf astudiaeth gyhoeddus, fod y symptomau o ODD yn gwneud i'r person sydd yn dioddef i teimlo'n llai hapus na'r person cyffredin ac yn cael fwy tebyolrwydd o datblygu problemau emosiynol arall fel iselder yn y dyfodol. Ding., W. *Et al*, (2019). Mae pobl gyda hanes o ODD yn cael 90% o siawns o gael diagnosis o broblem iechyd meddwl arall yn ei bywyd. (American Family Physican, 2016).

Beth yw AHG/ODD?

Dywed 'John Hopkin's Medicine', (2023) fod ODD yn anhwylder ymddygiad, sydd yn fwyaf cyffredin yn cael diagnosis yn ystod plentyndod. Y gwahaniaeth rhwng plentyn cyffredin a plentyn ag ODD, yw'r ffaith fod plentyn ag ODD, yn ymddwyn fel yr uchod o hyd ac yn aml, nid ond rhai weithiau. Gall gweld arwyddion o ODD yn plant trwy sylweddoli plentyn, yn ddangos yn gyson ei fod yn anghydweithredol, ac yn elyniaethus tuag at eraill. Yn ôl 'NationWide Children's', (2023) , y symptomau sydd yn dilyn ODD, yw:

- ✓ Colli tymer yn aml
- ✓ Ddim yn dilyn rheolau
- ✓ O hyd yn dadlu ag eraill
- ✓ Cael ei cosbi yn ysgol yn aml

Yn ôl tystiolaeth mae plant a pobl sydd a hanes o ODD yn fwy tebygol o cael diagnosis o broblem iechyd meddwl arall yn y dyfodol. Fodd bynnag, ymyrraeth gynnar yn bwysig iawn er mwyn allu osgoi problemau gwael iawn fel camdefnyddio sylweddau neu ymddygiad gwael sy'n achosi namau cymdeithasol ac galwedigaethol gydol oes. (American Family Physician, 2016).

Strategaethau ac triniaeth –

Awgryma 'The Clay Centre for Young Healthy Minds', (2019) fod angen addasu i allu cefnogi yn holistig. Mae ymyrraeth gynnar yn bwysig er mwyn cefnogi yn effeithiol. (Home Start, 2019).

Sut i cefnogi –

Yn ôl, Edutopia, (2021), gall cefnogi ODD trwy, addysgu sgiliau o rhan gwella datrys problemau gwybyddol. Cynnig sesiynau therapi, ymgysylltu tawel a chyson. Ac hefyd, adlewyrchu ymddygiad positif. Gall hefyd trinio ac cefnogi gyda meddygyniaeth. (LancUK, 2016) Yn ogystal gall cysylltu ag seicolegydd ymddygiad. (ADDitude, 2017) Mae'n bwysig i addasu gwersi arferol wrth dysgu fod plentyn yn y dosbarth gyda ODD. Y rheswm am hyn yw, gall plentyn teimlo'n isel hyder am cael ODD. Felly, mae'n bwysig i cefnogi i teimlo'n cyfartal wrth cael cymorth ychwanegol. (Kids Health, 2023).

Yn ôl 'Comprehensive Rehab', (2020) gall therapi acwa fod yn ffurf dda iawn o therapi i blant sydd â meddyliau prysur iawn. Gall hyn helpu i'w cadw'n prysur a rheoli emosiynau.

Gall cefnogi teuluoedd gyda ODD yn y tŷ trwy dilyn strategaethau o sut i ymateb i ymddygiad yn ogystal a esbonio sut i defnyddio atgyfnerthiad cadarnhaol er mwyn gwella sgiliau datrys problemau, cyfathrebu, rheoli byrbwyll, ac rheoli dieter. (Journal of Coastal Life Medicine, 2022).

Bydd angen cynnig cynllun iechyd meddwl i'r plentyn, yn ogystal a cynllun rheoli ymddygiad i'r rhieni i cefnogi'r teulu a'r plentyn.(Learning links, 2022).

Rhwystrau:

Rhwystyr 1 – Meddygyniaeth

Gall meddygyniaeth fod yn ffuddiol iawn. Fodd bynnag, gall cael effeithiau negyddol. (Medlineplus.gov, 2021) Gall hyn fod, cyfog, anhunedd, colli archwaeth a cholli pwysau ac hefyd iselder.

Mae'r ffaith bod meddygyniaeth yn gallu achosi iselder yn gallu cael effaith negyddol ar ei fywyd. Am un, bydd dim potensial uchel yn ysgol gan fydd dim diddordeb gennyn. Hefyd, bydd hyn yn gwneud yn fwy galed i creu perthnasoedd positif ag eraill.

Gall y effeithiau yma wedyn achosi problemau iechyd a lles a felly yn cael effaith ar berfformiad ysgol. (NICE, 2023).

Rhwystyr 2 - dadreoleiddio o emosiynau

Gall plant gyda problemau o rheoli ymddygiad gwael teimlo yn unig ac yn isel yn hunan- werth. (Armstrong *et al.*, 2017, p. 12).

- Fel arfer, mae ODD yn dechrau i nifer o problemau emosiynol i ddilyn, yn cynnwys iselder ac anhwylder ymddygiad. (Burke, J., Loeber, R. (2010).
- Gall fod yn bryderus ac yn anhraethadwy fel plenty, arwain at problemau yn ddiweddarach mewn bywyd. Fel, iselder mewn oedolaeth. (Burke, 2012).

Gall y trafferth i rheoli emosiynau fod yn rhwystyr hefyd o rhan diffyg creu perthnasoedd positif a plant a pobl arall. (Tonacci, A., et al , 2009)

Casgliad-

O ganlyniad, mae ODD yn anhwylder ymddygiad sydd angen cefnogaeth ychwanegol i cadw o dan reolaeth. Mae'n eithaf anodd i cael diagnosis. Fodd bynnag, wrth cyraedd un, mae yna nifer o gefnogaeth ar gael. Gall ODD creu rhwystrau o ran creu ffrindiau, gan fod symptomau yn gwneud iddynt ymddwyn yn sydyn ac yn anghwrtais. Hefyd gall y meddygyniaeth ODD cael effaith negyddol hefyd.

Rhestr Cyfeirnod:

ADDitude (2017). *What Is Oppositional Defiant Disorder (ODD)?* [Ar lein] ADDitude. Ar gael ar : <https://www.additudemag.com/what-is-oppositional-defiant-disorder/>. [defnyddir ar: 15/02/2023].

American Family Physician (2016). Common Questions About Oppositional Defiant Disorder. American Family Physician, [Ar-lein] 93(7), pp.586–591. Ar gael ar: <https://www.aafp.org/pubs/afp/issues/2016/0401/p586.html> [Defnyddir ar: 14/02/2023].

Armstrong, D. (2017). *APA PsycNet*. [Ar Lein] International Journal of Inclusive Education. Ar gael ar: <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2Fa0020798>. [Defnyddir ar: 20/02/2023].

Baker JN, Rivera CJ, Morgan JJ, Reese N (2015). Teaching algebraic equations to middle school students with intellectual disabilities. J.am.Acad. Spec. Educ. Professionals, pp. 29-43. [Ar Lein] Ar gael ar: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1160452.pdf> [Defnyddir ar: 22/02/2023].

BBC News. (2020). ‘Years’ before NHS waiting lists back to normal. [Ar-lein] Ar gael ar: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-54989021.amp> [Defnyddir ar 13/02/2023].

Burke, J.D., Hipwell, A.E. and Loeber, R. (2010). Dimensions of Oppositional Defiant Disorder as Predictors of Depression and Conduct Disorder in Preadolescent Girls. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 49(5), pp.484-492. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jaac.2010.01.016>. (Defnyddir ar 10/02/2023).

Burke, J. (2012). *An affective dimension within oppositional defiant disorder symptoms among boys: personality and psychopathology outcomes into early adulthood*. [online] psycnet.apa.org. Available at: <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2Fa0020798>. [Defnyddir ar: 18/02/2023].

Burke, J., Loeber, R. *Et al* (2010). *Dimensions of Oppositional Defiant Disorder as predictors of Depression and Conduct Disorder in Preadolescent Girls*. [Ar Lein] psycnet.apa.org. Ar gael ar: <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2Fa0020798> [Defnyddir ar: 13/02/2023].

Buttfield, J. (2022). *Oppositional Defiance Disorder (ODD)*. [Ar lein] Kid Sense Child Development. Ar gael ar: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/oppositional-defiance-disorder-odd/>. [Defnyddir ar: 21/02/2023]

Cleveland Clinic (2022). *Oppositional Defiant Disorder: Causes, Symptoms & Treatments*. [Ar lein] Cleveland Clinic. Ar gael ar: <https://my.clevelandclinic.org/health/diseases/9905-oppositional-defiant-disorder>. [Defnyddir ar: 13/02/2023].

Comprehensive Rehab (2020). *Aquatic Therapy Helps Children and Adolescents*. [Ar-lein] Comprehensive Rehab. Ar gael ar: <https://comprehensiverehabinc.com/blog/aquatic-therapy-helps-children/> [Defnyddir ar: 16/02/2023].

Child Mind Institute.(2022) Quick Guide to Oppositional Defiant Disorder. [Ar-lein] Ar Gael ar : <https://childmind.org/guide/quick-guide-to-oppositional-defiant-disorder/>. [Defnyddir ar 13/02/2023].

Ding., W, et al. (2019) *UWTSD Moodle 2022/23*: moodle.uwtsd.ac.uk. [Ar lein] Ar gael ar: <https://moodle.uwtsd.ac.uk/course/view.php?id=9768> [Defnyddir ar: 14/02/2023].

Edutopia,. (2021). *6 Ways to Help Students with ODD*. [Ar lein] Edutopia. Ar gael ar: <https://www.edutopia.org/article/6-ways-help-students-odd>. [Defnyddir ar: 16/02/2023].

Faris, A. (2017). Teaching students with intellectual disabilities: Constructivism or behaviorism? *Educational Research and Reviews*,[Ar lein] 12(21), pp.1031–1035. doi:<https://doi.org/10.5897/err2017.3366>. Ar gael ar: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1160452.pdf> [Defnyddir ar: 22/02/2023].

Google (2013). *History and Background - Oppositional Defiant Disorder 514*. [Ar lein] Google.com. Ar gael ar: <https://sites.google.com/site/oppositionaldefiantdisorder514/history-and-background>. [Defnyddir: 15/02/2023].

Haegele JA, Park SY, (2016). Utilizing generalization tactics to promote leisure-time physical activity for students with intellectual disabilities. *Strateg. J. Phys. Sport Educators* 29(4):19-23. [Ar Lein] Ar gael ar: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1160452.pdf> [Defnyddir ar: 20/02/2023].

Hamilton, S.S. and Armando, J. (2008). Oppositional Defiant Disorder. *American Family Physician*, [Ar-lein] 78(7), pp.861–866. Ar gael ar: <https://www.aafp.org/pubs/afp/issues/2008/1001/p861.html>. [Defnyddir ar: 13/02/2023].

Home-Start (2019). *Why Early Intervention Is Important*. [Ar lein] Ar gael ar: <https://www.home-startcentralbeds.org.uk/why-early-intervention-is-important/#:~:text=Reasons%20why%20early%20intervention%20is%20important%3A%201%20It>. [Defnyddir ar: 14/02/2023].

Healthline. (2017). What Is Oppositional Defiant Disorder (ODD)? [Ar-lein] Ar gael ar: <https://www.healthline.com/health/oppositional-defiant-disorder#symptoms>. [Defnyddir ar : 14/02/2023].

Johns Hopkins Medicine (2019). Oppositional Defiant Disorder (ODD) in Children. [Ar-lein] Johns Hopkins Medicine. Ar gael ar: <https://www.hopkinsmedicine.org/health/conditions-and-diseases/oppositional-defiant-disorder>. [Defnyddir ar: 13/02/2023].

Journal of Coastal Life Medicine, (2022) Case Report on Oppositional Defiant Disorder. *Journal of Coastal Life Medicine*, [Ar lein] 10, pp.24–26. Ar gael ar: <https://www.jclmm.com/index.php/journal/article/view/177> [Defnyddir ar: 17/02/2023]

Kidshealth.org. (2019). Oppositional Defiant Disorder Factsheet (for Schools) (for Parents) - Nemours KidsHealth. [Ar-lein] Ar gael ar: <https://kidshealth.org/en/parents/odd-factsheet.html#:~:text=Children%20and%20teens%20with%20ODD%20may%20also%20have%3A> [Defnyddir ar: 14/02/2023].

Lanc UK. (2016). *Oppositional Defiant Disorder*. [Ar lein] Ar gael ar: <https://www.lanc.org.uk/related-conditions/oppositional-defiant-disorder/#> [defnyddir ar: 13/02/2023].

Learning Links. (2022). *ODD in Children*. [Ar lein] Ar gael ar: <https://www.learninglinks.org.au/services-search-pane/odd-in-children/> [Defnyddir ar: 13/02/2023].

Mayo Clinic (2018). *Oppositional defiant disorder (ODD)*. [Ar lein] Mayoclinic.org. Ar gael ar: <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/oppositional-defiant-disorder/symptoms-causes/syc-20375831>. [Defnyddir ar: 15/02/2023].

Medlineplus.gov. (2021). *Lisdexamfetamine: MedlinePlus Drug Information*. [Ar Lein] Ar gael ar: <https://medlineplus.gov/druginfo/meds/a607047.html>. [Defnyddir ar: 18/02/2023].

Mental Health Connecticut. (2018). *Aquatherapy: How Swimming Could be a Key to Better Mental Health*. [Ar-lein] Ar gael ar: <https://www.mhconn.org/mind-body-health/aquatherapy-swimming-key-better-mental-health/>. [Defnyddir: 13/02/2023].

Nationwide Childrens, (2023) *Oppositional Defiant Disorder*. [Ar lein] Ar gael ar: <https://www.nationwidechildrens.org/conditions/oppositional-defiant-disorder>. [Defnyddir ar: 14/02/2023].

National Library of Medicine (2020). *Oppositional Defiant Disorder*. [Ar lein] PubMed. Ar gael ar: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK557443/>. [Defnyddir ar: 16/02/2023].

NICE. (2023.). *Lisdexamfetamine mesilate*. [Ar-lein] Ar gael ar: <https://bnf.nice.org.uk/drugs/lisdexamfetamine-mesilate/>. (Defnyddir ar: 10/02/2023).

NYU Langone Health (2019). *Medication for Behavioral Problems in Children*. [Ar-lein] Ar gael ar: <https://nyulangone.org/conditions/behavioral-problems-in-children/treatments/medication-for-behavioral-problems-in-children> [Defnyddir ar: 16/02/2023].

NSW Government (dim dyddiad). *Evidence-based strategies*. [Ar lein] Ar gael ar: <https://education.nsw.gov.au/campaigns/inclusive-practice-hub/all-resources/primary-resources/understanding-disability/oppositional-defiant-disorder/evidence-based-strategies>. [Defnyddir ar: 20/02/2023].

Plewes, J. (2022). *Analysis: the rise in mental health demand | NHS Confederation*. [Ar-lein] www.nhsconfed.org. Ar gael ar: <https://www.nhsconfed.org/articles/analysis-rise-mental-health-demand>. [Defnyddir ar: 13/02/2023].

Smarter Parenting (2017). *What is ODD? ODD meaning and Oppositional Defiant Disorder DSM 5 diagnosis*. YouTube. Ar gael ar: <https://www.youtube.com/watch?v=fEiVOMHCjbQ>. [Defnyddir ar 16/02/2023].

Social Care Institute for Excellence (2018). *Tackling loneliness and social isolation: the role of commissioners*. [Ar-Lein] Social Care Institute for Excellence (SCIE). Ar gael ar: <https://www.scie.org.uk/prevention/connecting/loneliness-social-isolation>. [Defnyddir ar: 20/02/2023].

The Clay Center for Young Healthy Minds (2019). *What if My Child has Oppositional Defiant Disorder?* [Ar lein] MGH Clay Center for Young Healthy Minds. Ar gael ar: <https://www.mghclaycenter.org/parenting-concerns/what-if-my-child-has-oppositional-defiant-disorder/> [Defnyddir ar: 14/02/2023].

Tonacci, A., Billeci, L., et al. (2019). Sympathetic arousal in children with oppositional defiant disorder and its relation to emotional dysregulation. *Journal of Affective Disorders*, [Ar-lein] Vol. 257, pp.207-213. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jad.2019.07.046>. (Defnyddir ar: 09/02/2023).

Tucker, S.G., Weller, R.A., Petersen, C.L. and Weller, E.B. (2007). Do some children diagnosed with oppositional defiant disorder develop querulous disorder? *Current Psychiatry Reports*, 9(2), pp.99–105. doi:<https://doi.org/10.1007/s11920-007-0078-7>.

Turgay, A. (2009). Psychopharmacological Treatment of Oppositional Defiant Disorder. *CNS Drugs*, 23(1), pp.1–17. doi:<https://doi.org/10.2165/0023210-200923010-00001> (Defnyddir ar 10/02/2023).unicef.org.uk. (1989).

The United Nations Convention on the Rights of The Child. [Ar lein] Ar gael ar: <https://www.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2016/08/unicef-convention-rights-child-uncrc.pdf> [Defnyddir ar: 20/02/2023].

Vanzin, L. and Mauri, V. (2019). Understanding Conduct Disorder and Oppositional-Defiant Disorder: A guide to symptoms, management and treatment. [Ar-lein] Google Books. Routledge. Ar gael ar: https://books.google.co.uk/books?id=95axDwAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=inauthor:%22Valentina+Mauri%22&hl=en&newbks=1&newbks_redir=0&source=gb_mobile_search&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q&f=falsepage [Defnyddir ar: 13/02/2023].